

Referenser

- Linz, J.J och Stepan, A, 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Scully, T.R, 1995. Chile, s 100-137 i Mainwaring, S och Scully, T.R (red) 1995, *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America*. Stanford: Stanford University Press.

BRUCE BUENO DE MESQUITA: *Principles of International Politics: People's Power, Preferences, and Perceptions*. Washington D. C. 2000: CQ Press.

Bueno de Mesquitas grundbok *Principles of International Politics* fyller ett tidigare tomrum i studiet av internationella relationer. På nära 600 sidor beskrivs hur rational choice kan, och har, applicerats inom internationell politik. Hans självsäkra klarläggande redan i förordet att boken kommer att inriktas på den mest givande teoretiska ansatsen "the strategic perspective", känns på många sätt befriande. Den positivistiska ansatsen Bueno de Mesquita gjort sig känd för i framför allt studien *War and reason* från 1992 gör sig tydligt gällande även i denna grundbok. Utifrån det strategiska perspektivet är den bärande tankegången att internationell politik inte kan förstås vare sig genom att enbart studera interaktionen mellan stater eller genom att enbart fokusera på inrikespolitiska avgöranden. Istället lyfts den styrande maktens nyttomaximerande beteende fram, där – i likhet med i Downs ansats – det primära målet blir att behålla makten. Detta hindrar dock inte att andra, instrumentella mål som exempelvis ökad rikedom och status, även de i hög grad kan påverka agerandet. Förhållanden på den internationella nivån kommer då att analytiskt utgöra en restriktion för agerandet på hemmaplan.

I syfte att lyfta fram den strategiska ansatsens förtjänster, kontrasteras den genom hela boken mot de två andra dominerande skolorna; (neo)-realismen och liberalismen. Däremot nämns inte andra skolor ens vid namn. För att kunna fungera som kursbok krävs således komplette-

ring med hjälp av annan litteratur, såvida avsikten inte enbart är att ge en fyllig redovisning av positiv teori inom internationella relationer.

Bueno de Mesquita har gjort sig känd för att lägga stor vikt vid såväl teoretisk stringens som rigoröst användande av kvantitativt, empiriskt material. I *Principles of International Politics* presenteras en stor mängd centrala begrepp inom rational choice. På ett pedagogiskt, lätt-tillgängligt och i största allmänhet tilltalande sätt beskrivs det mesta mellan rationalitetsantagandets definition och användbarheten av lösningsbegrepp som exempelvis "refined Nash equilibria". Bueno de Mesquita koncentrerar sig dock i huvudsak på några av de mest kritiska och omdiskuterade antagandena inom rational choice. Det potentiellt allvarliga intransitivitetsproblemet när det handlar om aktörer bestående av fler än en individ undviks på ett elegant, om än inte fullt trovärdigt sätt. Bueno de Mesquita antar helt enkelt att det är en enskild individ (exempelvis USA:s president) som utformar den förda politiken. Därmed riskeras det inte att några ekologiska felslut i form av röstningscykler uppkommer, då individens preferenser förutsätts vara transitiva. Antagandet är i alla avseenden mycket förenklat, och torde i de länder som inte har en konstitutionellt stark president helt enkelt vara orimligt. Hanteringen av aktörens preferenser är mer övertygande. Det slås fast att det alltid är aktörens *perception* som ligger till grund för dennes nyttofunktion. Den antagna instrumentella rationaliteten är således helt avhängig av hur aktören uppfattar situationen. Hur det "egentligen" förhåller sig blir då inte relevant.

Hanteringen av empiri är genomgående imponerande, åtminstone utifrån perspektivet av vad som brukar vara vanligt inom rational choice-genren. På ett förtjänstfullt sätt lyckas han göra en klar åtskillnad mellan *det empiriska exemplet* och *empiriska test*. Bueno de Mesquita exemplifierar på ett pedagogiskt sätt de förda resonemangen med en stor mängd empiriska exempel från Christopher Columbus, Isabella och Ferdinands tid till kriget i Bosnien under slutet av 90-talet. Dessa exempel har blott en uppgift, nämligen att tydliggöra de anförda tankegångarna. Detta gör de på ett utmärkt sätt, och bidrar därut-

över med att göra texten mer trevlig att läsa. När det gäller empirisk prövning av hypoteser däremot, används ett helt annat tillvägagångssätt, där statistiskt säkerställda samband utgör basen. Ur det omfattande projektet *Correlates of War* (COW), som drivits vid University of Michigan under en längre tid, förser Bueno de Mesquita läsaren med tillförlitliga data för hypotesprövning. Genom att presentera intressanta och relevanta hypoteser som sedan testas på "riktiga" data, vinner framställningen såväl i spänst som i didaktisk kvalitet. Värdet av att på detta sätt bemöta även den fäkunnige läsaren på ett respektfullt sätt kan knappast överskattas.

Boken avslutas med ett kapitel där en prediktiv modell för internationella relationer, "the Policy Forecaster", presenteras. Det är en relativt komplicerad modell, men eftersom teknikaliteterna till stor del lämnats utanför, är beskrivningen ändå relativt lättillgänglig. Basen utgörs av Medianväljarteoremet som sedan kombineras med antagandet om nyttomaximerande beteende, där konsekvenser av en eventuell eskalering av en konflikt genererar olika utfall beroende på val av strategi. Modellen kan även prövas av studenterna själva, tack vare att den gjorts tillgänglig på nätet.¹

Samtidigt som Bueno de Mesquitas fylliga genomgång av en stor mängd begrepp inom rational choice-ansatsen är mycket värdefull, utgör den även en av bokens svagheter. De mer komplicerade lösningsbegreppen inom spelteori, som exempelvis "subgame perfect" och "Bayesian equilibria", kräver en relativt djup förståelse av spelteoriens grunder. En sådan djupare förståelse uppnås inte, och kan inte uppnås, under, låt säga, en halv termins studier på grundnivå. Förmodligen hade det därför varit klokare att inrikta sig mer på basala teoretiska begrepp, istället för att låta ambitionen att göra en heltäckande beskrivning av ansatsen styra textens innehåll. Boken skulle då ha fyllt ett än större tomrum, eftersom bristen på vederhäftiga redogörelser av applikationer av rational choice inom internationella relationer är som störst på grundnivå.² Det förefaller som om Bueno de Mesquita inte riktigt kan låta bli att låta sin egen beläsenhet skina igenom när han närmast i en bisats kommenterar de mer komplicerade begreppen. Detta är självfallet

inte acceptabelt, i de fall då detta innebär att textens tillgänglighet minskar. En annan svaghet består i att Bueno de Mesquita i stort sett förbigår all kritik som framförts mot rational choice-ansatsen med tystnad. Det är uppenbart att avsikten har varit att presentera ansatsen så tydligt som möjligt, utan att "komplicera" bilden med kritiska synpunkter. Den mycket livaktiga diskussion om skolans styrka och svagheter som initierades med publiceringen av Shapiros bok *Pathologies of rational choice theory: A critique of applications in political science* (1994) finns det exempelvis inte ett spår av. Shapiros bok finns inte ens med i den annars föredömligt omfattande litteraturlistan. Om detta kan man förvisso ha olika synpunkter. Utan tvekan har mycket av den kritik som framförts varit av relativt låg kvalitet, men det bör inte hindra att den seriösa kritik som trots allt finns även redogörs för. Å andra sidan är det ju naturligtvis fullt möjligt att komplettera kurslitteraturen med exempelvis Shapiro.

Det bör avslutningsvis noteras, att eftersom rational choice utgör en jämförelsevis väl sammanhållen teoribildning, är det knappast möjligt att plocka enskilda kapitel för att ha som kursunderlag. Förståelsen av ansatsen byggs successivt upp genom hela boken, vilket medför att det inte är att rekommendera att hoppa över tidigare avsnitt. Då går studenten otvivelaktligen miste om en stor del av förståelsen av helheten.

Björn Hassler

Noter

1. Modellen finns utlagd på adress <http://bdm.cqpress.com>. Emellertid krävs det att användaren registrerar sig och då får ett användarnamn och lösenord. Eftersom förlaget uppenbarligen inte förväntar sig så många besökare utanför den amerikanska akademiska miljön, accepteras inte användare med svenska (eller andra icke-amerikanska) e-postadresser. Därför måste man kontakta förlaget direkt, för att kunna registrera sig. Förlaget var då – åtminstone i mitt fall – mycket hjälpsamt och jag fick omgående användarnamn och lösenord. På samma webb-adress finns även en manual, förslag till kursplan samt bokens figurer och diagram att tillgå i elektronisk form.

2. För den mer erfarna studenten finns flera intressanta verk att tillgå, varav Morrow (1994), Allan & Schmidt (1994) och Downs & Rocke (1995) utgör några exempel.

Referenser

- Allan, Pierre & Schmidt, Christian, Ed. (1994). *Game theory and international relations; preferences, information and empirical evidence*. Aldershot, Edward Elgar.
- Downs, George W & Rocke, David M. (1995). *Optimal imperfection? Domestic uncertainty and institutions in international relations*. Princeton, New Jersey, Princeton University Press.
- Morrow, James D. (1994). *Game theory for political scientists*. Princeton, New Jersey, Princeton University Books.
- Shapiro, I. (1994). *Pathologies of rational choice theory: A critique of applications in political science*. New Haven, Yale University Press.